

Avdelningen för inspektion
Ing-Marie Bjurstedt, 08 - 730 96 25
ing-marie.bjurstedt@av.se

Regeringskansliet
Näringsdepartementet
103 33 STOCKHOLM

Åtterrapportering av uppdraget om tillsynsmetoder enligt regleringsbrevet för år 2005

Uppdraget:

"Arbetsmiljöverket skall kortfattat redogöra för utvecklingen av tillsynsmetoder, särskilt metoder för tillsyn över efterlevnaden av regler som gäller systematiskt arbetsmiljöarbete. Bland annat ska beläggas avvägningen mellan renodlad SAM-tillsyn och SAM-tillsyn som är integrerad i annan tillsyn. Skälen för avvägningen ska beläggas. Redogörelsen skall lämnas till Näringsdepartementet senast den 1 mars 2006."

1. Arbetsmiljöverkets inspektionsmetoder

Arbetet med att utveckla inspektionsverksamheten och att tillhandahålla bra stöddokument för effektiva och enhetliga bedömningar i tillsynsarbetet pågår ständigt. Under 2004 genomfördes en utvärdering av Arbetsmiljöverkets (AV:s) samlade inspektionsmetoder och en bedömning av hur väl den handbok som dessa är samlade i fungerar¹. För att ta hand om resultatet från utvärderingen har AV även startat ett utvecklingsarbete inom området inspektionsmetoder. Arbetet planeras leda till att effektiva och väl beprövade inspektionsmetoder för olika tillsynsområden förs in i ett samlingsdokument som ersätter "Handbok - Inspektionsmetoder". Ambitionen är att dokumenten lättare ska kunna revideras och kompletteras utifrån tillsynsverksamhetens behov av stöd och handledning. Inspektionsmetoderna som införs i samlingsdokumentet kommer att utvecklas utifrån riktlinjerna i AV:s metodutvecklingspolicy. Arbetet har startat under 2005.

2. Hur Arbetsmiljöverket utövar tillsyn av arbetsgivarens SAM

AV har under 2005 kartlagt hur distrikten genomför tillsynsinsatser mot arbetsgivarens systematiska arbetsmiljöarbete, SAM. Av kartläggningen framgår att

---

¹ Rapport VUS 2004/5 "Vad vet vi om effekterna av olika inspektionsmetoder? En rapport från projektet Effekter av inspektion."

AV:s metoder och strategier för inspektion av företagens arbetsmiljöarbete under den senaste tioårsperioden har genomgått en tydlig utveckling.

Under 1990-talet genomfördes inspektioner på företagsledningsnivå framför allt genom det som benämndes Systemtillsyn. Metoden kan liknas vid en revision av företagets SAM där en stor del av tiden används för inspektion av företagets dokumenterade styrsystem för det systematiska arbetsmiljöarbetet. Utvecklingen har gått från det vi skulle kunna kalla dokumenttillsyn till en mer företags- och riskanpassad tillsyn. Idag är det vanligast att inspektion av SAM genomförs som en del av en större inspektionsinsats.

Inspektion av företagets SAM genomförs med stor individuell anpassning till företagets situation och behov. Anledningen till inspektionen, företagets storlek, organisation och kända arbetsskador samt kunskaper om riskbilden för branschen i sin helhet ger vägledning i valet av inriktning. Vid inspektionen kontrolleras hur arbetsgivaren genomför kartläggning och riskbedömning av arbetsmiljön samt att handlingsplaner utarbetas. De aktuella förhållanden och problem som uppmärksammas vid varje inspektionstillfälle bildar underlag för inspektörens val av vilka delar av föreskriften som ska kontrolleras utöver de delar som alltid inspekteras.

Inspektionsinsatser enbart mot företagets system och rutiner för arbetsmiljöarbete förekommer i vissa fall. Vid dessa tillfällen har det bedömts vara strategiskt lämpligt med avseende på önskad effekt. Syftet är att få igång ett systematiskt arbetsmiljöarbete och målgruppen är oftast små företag som inte tidigare haft kontakt med AV.

3. Vägledningsdokument för inspekterande personal

AV har tagit fram väglednings-PM som ger kompletterande stöd för tolkning och tillämpning av föreskrifterna vid bedömning av SAM-brister. Under 2005 har en tredje utvecklad version arbetats fram. Dessutom finns en SAM-strategi som utgör styrdokument för hur tillsynsinsatser mot SAM ska genomföras. Det pågår också ett utvecklingsarbete med att ta fram anpassade väglednings-PM för tillsyn av SAM inom vissa branscher. Bygg och anläggningsbranschen är exempel på en sådan.